

Förslag på hur yrkeshögskole- utbildningar kan göras tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Återrapportering av regeringsuppdrag 2011 Förslag på hur yrkeshögskoleutbildningar kan göras tillgängliga för personer med funktionsnedsättning

Sammanfattning

I rapporten lämnar Myndigheten för yrkeshögskolan förslag på hur yrkeshögskolans utbildningar kan göras tillgängliga för personer i behov av pedagogiskt stöd och/eller tillgängliga lokaler.

Myndigheten har utgått från principerna att utbildningarna ska behålla sin eftergymnasiala nivå. Det ska finnas en efterfrågan på arbetsmarknaden av de yrkesroller som utbildningen syftar till och utbildningen ska ha anknytning till arbetslivet. Utbildningarna ska vara inkluderande vilket innebär att de ska rikta sig till en bred målgrupp.

Myndigheten föreslår att det i ansökningsomgången till yrkeshögskolan ska finnas en utökad ansökan som vänder sig till de utbildningsanordnare som är intresserade av att skapa en yrkeshögskoleutbildning som vänder sig till en bred målgrupp. I den utökade delen av ansökan ska utbildningsanordnaren beskriva vilka pedagogiska och fysiska anpassningar som kan erbjudas, både i den skolförlagda och företagsförlagda undervisningen. Utbildningsanordnaren ska även intyga att riktad kompetensutveckling till den undervisande personalen kommer att genomföras. Ansökan ska dessutom visa att utbildningsanordnaren har en strategi för hur behörighetsprövningen och urvalet till utbildningen kommer att ske för att inkludera sökanden ur en bred målgrupp. Vidare ska ansökan beskriva hur informationen av utbildningen ska genomföras för att den ska nå en bred målgrupp. Dessa utbildningar ska generera ett högre statsbidrag/särskilda medel. Myndigheten föreslår att detta förslag ska genomföras som ett pilotprojekt för att kunna pröva om de förslag och intentioner som beskrivs kommer målgruppen tillgodo. Myndigheten väljer att namnge dessa utbildningar *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd*.

Innehållsförteckning

1	Uppdrag	3
1.1	Syfte och frågeställningar	3
1.2	Förutsättningar och utgångspunkter	3
1.2.1	Målgrupp	4
2	Genomförande	4
3	Bakgrund.....	5
3.1	Eftergymnasiala utbildningsvägar för personer med funktionsnedsättning	6
3.2	Vilka möjligheter till anpassning finns idag för personer med funktionsnedsättning inom yrkeshögskolan?	7
4	Myndighetens bedömningar och förslag	8
4.1	Anpassning av utbildningen	8
4.1.1	Pedagogiska anpassningar	8
4.1.2	Fysisk tillgänglighet.....	10
4.1.3	Bedömning av behov av förändring i lag och förordning	11
4.2	Behörighet och urval	12
4.2.1	Urval	13
4.2.2	Bedömning av behov av förändring i lag och förordning	14
4.3	Arbetslivets medverkan.....	14
4.3.1	Bedömning av behov av förändring i lag och förordning	14
4.4	Ekonomiskt stöd.....	15
4.4.1	Bedömning av behov av förändring i lag och förordning	16
4.5	Ansökningsförfarande för utbildningsanordnare	16
4.5.1	Bedömning av behov av förändring i lag och förordning	16
4.6	Kvalitetssäkring.....	16
4.7	Informationsinsatser.....	17
4.7.1	Informationsinsatser till målgruppen	17
4.7.2	Informationsinsatser till utbildningsanordnare	18
5	Slutsats	18
6	Diskussion.....	19
6.1	Frågor som behöver utredas vidare	20
7	Referenslista	21
	Bilaga 1	22
	Bilaga 2	30

1 Uppdrag

I regleringsbrevet för 2011 fick Myndigheten för yrkeshögskolan i uppdrag att kartlägga vilka utbildningar inom yrkeshögskolan som kan anpassas så att personer med funktionsnedsättning som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och i vissa fall socialtjänstlagen (2001:453) kan ges tillträde till dem. Kartläggningen ska genomföras utifrån behovet av såväl fysisk tillgänglighet som pedagogisk anpassning. Om förändringar i lag och förordning om yrkeshögskolan bedöms vara lämpliga ska det redovisas. Myndigheten ska också föreslå informationsinsatser riktade till denna personkrets om möjlighet att ansöka om en utbildningsplats inom yrkeshögskolan samt redovisa på vilket sätt utbildningsanordnare kan informeras om vilka stödåtgärder som kan ges för att utbildningen ska anpassas till den enskilde. Ovanstående ska ske i samarbete med Myndigheten för handikappolitisk samordning, Handisam.

1.1 Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet är att kartlägga hur yrkeshögskolans utbildningar kan göras tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Följande frågeställningar ska besvaras:

- Vilken fysisk tillgänglighet och pedagogisk anpassning är nödvändig för att personer med funktionsnedsättning ska kunna fullfölja utbildningen och få en examen?
- Vilka förändringar i lag och förordning om yrkeshögskolan bedöms vara lämpliga?
- Vilka informationsinsatser krävs för att informera personer med funktionsnedsättning om möjligheten att ansöka om en utbildningsplats inom yrkeshögskolan?
- Hur kan utbildningsanordnare bli informerade om vilka stödåtgärder som kan ges för att utbildningen ska anpassas till den enskilde?

1.2 Förutsättningar och utgångspunkter

De förutsättningar som myndigheten har att utgå från enligt regeringsuppdraget är att utbildningarna väsentligen ska bygga på de kunskaper som elever får på nationella program i gymnasieskolan eller motsvarande och detta ska även gälla för yrkeshögskoleutbildningar som riktar sig till personer med funktionsnedsättning. Målgruppen ska även uppfylla de behörighetskrav som gäller inom yrkeshögskolan för att ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Myndigheten har utgått från dessa förutsättningar under arbetet med kartläggningen av hur yrkeshögskoleutbildningar kan göras tillgängliga.

1.2.1 Målgrupp

Enligt uppdraget består målgruppen av de personer med funktionsnedsättning som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) vilket innebär:

1. Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd
2. Personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom
3. Personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service

I uppdragsbeskrivningen framgår att även personer som i vissa fall omfattas av socialtjänstlagen (2001:453) ska ingå i målgruppen. Myndigheten har dock valt att som utgångspunkt ha alla personer som är i behov av pedagogiskt stöd och/eller tillgängliga lokaler oavsett funktionsnedsättning i målgruppen. Detta för att alla som har förutsättning att tillgodogöra sig en *yrkeshögskoleutbildning med ett utökat stöd*, ska ges möjlighet att studera inom yrkeshögskolan oavsett vilken funktionsnedsättning som personen har.

2 Genomförande

För att kunna besvara frågeställningarna ansåg myndigheten att det var nödvändigt att ta kontakt med och träffa företrädare för olika grupper. Arbetet inleddes med möten med två gymnasiesärskolor på olika orter och dess rektorer och studie- och yrkesvägledare. Myndigheten fick även möjlighet att komma tillbaka för att träffa och prata med elever för att få en inblick i hur deras syn på sin skolgång var, vad de hade för framtidsdrömmar och vad som var viktigt att tänka på i utformningen av en mer tillgänglig yrkeshögskoleutbildning. Det mötet innehöll även samtal med lärare på gymnasiesärskolan.

För att ta del av erfarenheter och träffa lärare och rektorer som arbetar i andra utbildningsformer som redan idag finns tillgängliga för gruppen med lindrig utvecklingsstörning har myndigheten besökt utbildningar inom särsvux, de två kompletterande utbildningarna som riktar sig till denna grupp och en folkhögskola som har utbildningar för elever med behov av långsamt lärande samt en utbildning för elever med bakgrund från gymnasiesärskolan. Ett besök har även genomförts på ett riksgymnasium som riktar sig till rörelsehindrade.

Myndigheten har träffat andra myndigheter; Skolverket för att ta del av hur gymnasiesärskolan fungerar, Skolinspektionen för att ta del av erfarenheter av inspektioner på skolor och då särskilt gymnasiesärskolan. Myndigheten har även träffat en företrädare för Arbetsförmedlingen och diskuterat om vilket stöd som kan ges personer med funktionsnedsättning när de ska etablera sig på arbetsmarknaden. Besök har genomförts på Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) för att få en bakgrund av den myndighetens uppdrag och rutiner för att stötta skolor som har elever i behov av pedagogiskt stöd av olika slag. Besöket innehöll även ett möte med företrädare för statsbidragsavdelningen på SPSM för samtal runt bedömningen av ansökningar av de statsbidrag som SPSM beslutar om.

Myndigheten har även träffat representanter från Yh-förbundet¹ samt en utbildningsanordnare som idag bedriver yrkeshögskoleutbildningar inom smala yrken². Dessutom har samtal förts i möten med andra representanter som visat intresse för denna utredning och som har velat delta genom att komma med synpunkter och reflektioner. Ett besök på Högskolan i Gävle har genomförts där myndigheten fick ta del av idéer och planer på en högskoleutbildning som riktar sig till personer med lindrig utvecklingsstörning. Ett samtal har även genomförts med en arbetslivsrepresentant ur en ledningsgrupp som idag finns inom yrkeshögskolan för att ta del av synen på LIA, lärande i arbete³ och andra frågor som varit av intresse att diskutera. Myndigheten har även träffat Riksförbundet FUB⁴. Eftersom detta uppdrag skulle genomföras i samarbete med Myndigheten för handikappolitisk samordning har ett antal arbetsmöten genomförts under arbetets gång. Handisam ställer sig positiv till de förslag som myndigheten har valt att lägga fram i denna rapport.

Myndigheten har i en mindre enkät frågat ett antal utbildningsanordnare om de idag har någon/några utbildningar som de anser skulle kunna passa eller anpassas till personer med psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning. Enkätsvaren redovisas längre fram i rapporten.

3 Bakgrund

Uppdraget innefattar en kartläggning av vilka utbildningar inom yrkeshögskolan som skulle kunna anpassas för att göras tillgängliga för personer⁵ som omfattas av LSS (1993:387) och i vissa fall socialtjänstlagen (2001:453). Myndigheten tog fasta på detta och gick tidigt under arbetsfasen igenom de utbildningar som idag bedrivs som yrkeshögskoleutbildningar för att om möjligt se om några utbildningar kunde identifieras. Myndigheten insåg dock snart att detta inte gick att genomföra. En anledning är att målgruppen är heterogen och kan komma från olika håll och ha vitt skilda intressen och möjligheter att tillgodogöra sig yrkeshögskoleutbildningar av skilda slag. Yrkeshögskoleutbildningar spänner över en bred front och finns inom många utbildningsområden vilket också gör att det är svårt att prioritera ett eller flera områden framför andra. Istället fann myndigheten att det är bättre om utbildningsanordnarna själva gör den prioriteringen. Det är de som "känner" sin utbildning. Förutsättningen är att de får stöd och möjlighet av myndigheten för att göra de anpassningar som möjliggör att yrkeshögskoleutbildningarna blir tillgängliga för målgruppen. Troligtvis gör det också att fler utbildningar inom fler utbildningsområden blir tillgängliga. Dessutom får de personer som kan bli aktuella att söka utbildningar troligtvis ett större utbildningsutbud att välja mellan. Detta ställningstagande har fått stöd hos alla de representanter som myndigheten har träffat under arbetets gång.

Under våren 2011 utkom Skolinspektionen med en rapport (Skolverket, dnr 2010/2593) som var föranledd av att andelen barn som har tagits emot i grundsärskolan har ökat under en lång tid (men minskat något de senaste två åren).

¹ Yrkeshögskoleförbundet är en intresseorganisation fristående från Myndigheten för yrkeshögskolan som samlar utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan.

² Smala yrkesområden kännetecknas av att det endast är ett fåtal personer som är verksamma inom området. Utbildningarna bedrivs ofta till största delen ute på en arbetsplats.

³ Lärande i arbete, LIA, är en egen kurs inom de flesta yrkeshögskoleutbildningar och genomförs på en arbetsplats

⁴ Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning

⁵ Myndigheten har valt att i rapporten genomgående använda benämningen "person" vilket avser en person ur målgruppen.

Elevökningen har inte stått i proportion till det ökade elevantalet i grundskolan och kan inte heller relateras till någon fastställd ökning av antalet barn med intellektuella funktionshinder i befolkningen. Skolinspektionen har med detta som utgångspunkt gjort en granskning av 30 kommuner och hur deras utredningar går till vad gäller barn som utreds för ett eventuellt övertagande till särskola. Skolinspektionen riktar kritik mot de kommuner som granskats beträffande handläggning och underlag inför mottagande i särskolan. Utredningar saknas, främst de sociala och medicinska⁶. Underlagen för beslut om mottagande i särskolan räcker inte för de bedömningar som kommunen måste göra innan ett barn tas emot i särskolan (a.a.). Utifrån detta kan det tänkas att det förmodligen finns personer som blivit mottagna i särskolan som egentligen inte borde ha gått där eftersom de inte uppfyller de kriterier som krävs för att bli mottagna inom särskolan. Eftersom en skolgång i grundsärskolan innebär lägre ställda kunskapsmål jämfört med grundskolan får det konsekvenser för möjligheter till fortsatta studier. Efter avslutad grundsärskola och gymnasiesärskola är möjligheterna mycket begränsade till vidare studier vilket reducerar möjligheterna på arbetsmarknaden enligt Skolverket (dnr 2010/2593).

Detta blir väldigt klart då uppgifter som samlats in av Särskolans och specialskolans yrkesvägledare ideella förening (SYVI) bekräftar detta (SOU 2011:8). I slutet av 70-talet hade ca 60 procent av de elever som slutat yrkessärskolan någon form av anställning (varav 15-20 procent hade anställning utan någon form av stöd). 1997 var siffran nere på 30 procent och 2006 hade den minskat ytterligare till 17 procent. Andelen med anställning utan stöd har de senaste åren varierat mellan en till sex procent. Eftersom andelen elever inskrivna i gymnasiesärskolan under dessa år ökat blir detta särskilt anmärkningsvärt (a.a.).

Med bakgrund av de besök och samtal som myndigheten fört med ett flertal personer som arbetar inom gymnasiesärskolan samt med intresseorganisationer och andra som visat intresse för uppdraget, bedömer myndigheten att det är angeläget att den målgrupp som myndigheten inriktar sig mot även ska inkludera personer som varit mottagna i gymnasiesärskolan men som har förmåga och intresse av att studera vidare med eventuellt stöd. Detta för att målgruppen ska ha möjlighet att skaffa sig en eftergymnasial yrkesutbildning och ha större möjligheter att skaffa sig ett arbete, med eller utan stöd.

Myndigheten har även haft fokus på personer med fysiska funktionsnedsättningar som kan behöva försäkra sig om att det finns yrkeshögskoleutbildningar där både undervisningslokaler och LIA-platser är tillgängliga. Det gäller även för personer med andra funktionsnedsättningar.

De förslag som myndigheten redovisar senare i rapporten kommer även andra studerande, som är i behov av fysiska och pedagogiska anpassningar, tillgodo.

3.1 Eftergymnasiala utbildningsvägar för personer med funktionsnedsättning

Inom det svenska utbildningsväsendet finns idag olika typer av eftergymnasiala utbildningar (<http://skolnet.skolverket.se/polopoly/utbsys/>). Dels högskola/universitet, som har sina relativt fasta behörighetsregler (www.hsv.se), dels folkhögskoleutbildningar som kan ha mycket varierande behörighetskrav beroende på utbildning och målgrupp, samt yrkeshögskoleutbildningar och kompletterande utbildningar. De sistnämnda är en utbildningsform som inrymmer både gymnasiala och eftergymnasiala utbildningar varav de allra flesta ligger inom området konst/musik/hantverk. Dessa utbildningar har inga krav på sig att anpassa undervisningen för dem som har ett sådant behov. Däremot kan kompletterande utbildningar rikta sig mot målgruppen som slutfört gymnasiesärskolan

⁶ För att tas emot i grundsärskolan eller gymnasiesärskolan ska fyra utredningar vara gjorda; en pedagogisk, en psykologisk, en medicinsk och en social utredning.

och i dagsläget finns det två sådana utbildningar inom det konstnärliga området som har denna utgångspunkt. För yrkeshögskoleutbildningar kan Yh-myndigheten idag betala ut ett utökad statsbidrag/särskilda medel till de utbildningsanordnare som tar emot och bistår studerande med behov av utökade resurser. Detta görs i form av särskilt pedagogiskt stöd men det förutsätter att den studerande antagits till utbildningen.

Med detta som bakgrund kan vi konstatera att det kan vara en svårighet att finna en eftergymnasial utbildningsväg för dem som inte har ett slutförklarad/gymnasieexamen från gymnasieskolan på grund av funktionsnedsättning. Det kan också handla om dem som behöver en garanti på att fysiskt anpassade lokaler eller ett pedagogiskt stöd som möjliggör att man kan komma att klara sina studier finns att tillgå. För de personer som läst sin gymnasiala utbildning inom gymnasieskolan har utbildningsvägarna varit i stort sett helt stängda, med två undantag: folkhögskoleutbildningar som i många fall inriktat sig på utbildningar som handlar om personlig mognad och självständighet, (www.folkhogskolor.nu) och de två kompletterande utbildningar som nämnts ovan.

3.2 Vilka möjligheter till anpassning finns idag för personer med funktionsnedsättning inom yrkeshögskolan?

Inom yrkeshögskolan finns redan idag antagna studerande som är i behov av särskilt pedagogiskt stöd. Det är studerande som bland annat är i behov av teckentolk, anteckningsstöd, muntlig eller förlängd tentamenstid och inläsning av litteratur för att nämna några exempel. Myndigheten för yrkeshögskolan får enligt regleringsbrevet avsätta medel för sådana insatser för studerande på Yh- och KY-utbildningar (U 2011/1192/SV).

Därmed finns redan idag möjlighet att erhålla särskilt pedagogiskt stöd genom att myndigheten kan bevilja stöd i form av utökad statsbidrag/särskilda medel till utbildningsanordnare för pedagogiska hjälpmedel för studerande med funktionsnedsättning. Ett pedagogiskt hjälpmedel ska kompensera svårigheter som kan uppkomma i studiesituationen på grund av funktionsnedsättning. Den studerande ska vara antagen på samma premisser som andra studerande till en Yh-utbildning och med samma möjligheter till arbete efter avslutad utbildning - inom det område som utbildningen syftar till. Det är utbildningsanordnaren som ansvarar för att en särskild utredning genomförs om vilken form av pedagogiskt stöd som den studerande behöver. Ett intyg över den funktionsnedsättning ansökan gäller ska bifogas samt en specifikation över kostnaderna. Till ansökan ska även ett ledningsgruppsprotokoll som innehåller beslut om antagning till berörd utbildningsomgång bifogas.

För att skapa en bild av hur det idag ser ut inom yrkeshögskolan har myndigheten under april 2011 sänt ut en enkät till 47 utbildningsanordnare (av totalt 236 unika utbildningsanordnare) som bedriver yrkeshögskoleutbildningar (bilaga 1). Av dessa svarade 31 utbildningsanordnare på enkäten, vilket motsvarar 71 procent.

Av enkätsvaren framgick att 75 procent av utbildningsanordnarna som svarade har eller har haft personer med någon form av funktionsnedsättning på sin utbildning varav dyslexi är det mest vanliga förekommande, följt av nedsatt rörelseförmåga och Aspergers syndrom och ADHD. En utbildningsanordnare har haft en studerande med bakgrund i gymnasieskolan. Av utbildningsanordnarna hade 67 procent behövt göra pedagogiska anpassningar varav anpassade examinationsformer var det vanligaste, följt av extra lärarstöd, pedagogiska hjälpmedel och mer struktur i studierna.

Av de svarande ansåg 26 procent (8 st.) att de har utbildningar som skulle kunna passa eller anpassas till personer med psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning. Dessa utbildningar spände över kultur-, hantverks- och teknikområdet.

4 Myndighetens bedömningar och förslag

Myndigheten har kommit fram till att yrkeshögskolans utbildningar kan göras tillgängliga för personer i behov av pedagogiskt stöd och/eller tillgängliga lokaler. Nedan följer de förslag på anpassningar som myndigheten finner vara möjliga att genomföra utifrån yrkeshögskolans referensramar.

De principer som myndigheten har tagit fasta på är att utbildningen ska behålla sin eftergymnasiala karaktär. Det ska finnas en efterfrågan på arbetsmarknaden utav de yrkesroller som utbildningen syftar till och utbildningen ska ha anknytning till arbetslivet. Utbildningarna ska vara inkluderande vilket innebär att de ska rikta sig till en bred målgrupp⁷.

Myndigheten föreslår att det i ansökningsomgången till yrkeshögskolan ska finnas en utökad ansökan som vänder sig till de utbildningsanordnare som är intresserade av att skapa en inkluderande yrkeshögskoleutbildning. I den utökade delen av ansökan ska utbildningsanordnaren beskriva vilka pedagogiska och fysiska anpassningar som kan erbjudas, både i den skolförlagda och företagsförlagda undervisningen. Utbildningsanordnaren ska även intyga att riktad kompetensutveckling till den undervisande personalen kommer att genomföras. Ansökan ska dessutom visa att utbildningsanordnaren har en strategi för hur behörighetsprövningen och urvalet till utbildningen kommer att ske för att inkludera sökanden ur en bred målgrupp. Vidare ska ansökan beskriva hur informationen av utbildningen ska genomföras för att den ska nå en bred målgrupp. Myndigheten väljer att namnge dessa utbildningar *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökat stöd*. Anledningen är att utbildningarna ska vara synliga och sökbara för de personer som vill ansöka om en plats på någon av dessa utbildningar. Myndigheten förordar att förslaget ska genomföras som ett pilotprojekt i ett första skede.

Nedan följer en beskrivning av de möjligheter som en sådan utbildning ska kunna erbjuda.

4.1 Anpassning av utbildningen

Myndigheten föreslår nedan vilka pedagogiska och fysiska anpassningar som anses vara nödvändiga för att en bred målgrupp ska kunna tillgodogöra sig utbildningen.

4.1.1 Pedagogiska anpassningar

Myndigheten föreslår att de pedagogiska anpassningarna i första hand ska utgå från individuella behov och förutsättningar. Utbildningsanordnaren ska göra en särskild utredning om vilken form av pedagogiskt stöd den enskilde personen behöver inför eller direkt efter studiestart.

En individuell studieplan bör upprättas för personen för att möta de individuella förutsättningar och de behov som kan finnas. Den individuella studieplanen bör innehålla pedagogiska anpassningar i form av exempelvis anpassade kunskapsprov och studiematerial, extra lärartid och anteckningsstöd som kan göras för att den enskilde ska kunna fullfölja utbildningen och få en examen. Personen ska även kunna erbjudas ett stöd i den dagliga undervisningen i form av en resursperson. Den individuella studieplanen ska dokumenteras och kontinuerligt revideras under studietiden. För att säkerställa att utbildningen ej förändras i den grad att yrkesrollen ej uppnås bör ledningsgruppen godkänna den individuella studieplanen.

⁷ Myndigheten är av den uppfattningen att alla som anses behöriga kan studera vid en *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökat stöd*. Det innebär att en studerandegrupp kan bestå av personer både med eller utan funktionsnedsättning.

Den individuella studieplanen ska även kunna omfatta längre utbildningstid. Detta bör vara möjligt att erbjuda då en person kan ha ett behov av en längre inlärningsstid. Personen ska dock avsluta sin utbildning senast sex månader efter utbildningens slutdatum. Detta med hänsyn tagen till utbildningens organisation och ledningsgrupp som ska garantera utbildningens kvalitet och utfärda examina. Om en person genom en individuell studieplan har förlängd studietid måste ledningsgruppen finnas kvar under den tidsperioden. Det är önskvärt att den förlängda utbildningstiden fastställs så snart som möjligt efter att utbildningen startat. Det kan dock vara svårt att förutse vilka insatser som kommer att behövas i ett tidigt skede och därmed kan inte myndigheten kräva att detta fastställs i ett tidigt skede även om det kan vara önskvärt att så sker.

Detta ställer krav på utbildningsanordnaren då det krävs en kartläggning av personens behov av anpassning för att kunna tillgodogöra sig utbildningen. Det krävs även att utbildningsanordnaren har lärare/handledare som har kunskaper och kompetenser om olika pedagogiska metoder, tillvägagångssätt men också kunskaper om olika funktionsnedsättningar och vilka pedagogiska konsekvenser de kan medföra. Det ställer också krav på att utbildningsanordnarna har kunskap om vilka tekniska hjälpmedel som finns att tillgå.

För *yrkeshögskoleutbildningar med möjlighet till utökad stöd* ska studerandeplatserna per utbildning begränsas till högst 25 studerandeplatser per omgång (maxantalet för en Yh-utbildning är idag 35 studerandeplatser per omgång). En mindre studerandegrupp ger bättre möjligheter för personer i behov av utökad stöd att kunna tillgodogöra sig utbildningen. Myndigheten drar den slutsatsen baserat på de besök och samtal om pedagogiska upplägg som gjorts under utredningens gång. Det möjliggör också för myndigheten att bevilja fler yrkeshögskoleutbildningar med utökad stöd tack vare att statsbidraget kan komma fler utbildningar tillgodo. Det kan också göra att fler utbildningsområden kan bli tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Utbildningsanordnaren ska säkerställa att specifik kompetensutveckling ges till undervisande personal för att de på bästa sätt ska kunna bemöta och stödja personer med funktionsnedsättningar. För att utbildningsanordnaren ska kunna få stöd och rådgivning i pedagogiska frågor som kan uppstå anser myndigheten att det är önskvärt att SPSM kan ge rådgivning även till utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan. Någon sådan möjlighet finns inte idag.

En annan möjlighet som skulle underlätta för både personer och utbildningsanordnare är om Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB) kan ansvara för att även producera kurslitteratur till studerande inom yrkeshögskolan. Denna möjlighet finns inte idag och leder till att studerande på yrkeshögskolan med läs- och skrivsvårigheter har sämre förutsättningar än studenter på högskolan med samma funktionsnedsättning. Detta har framkommit via synpunkter till myndigheten från studerande och utbildningsanordnare med erfarenhet från båda utbildningsformerna. TPB har enligt förordning (2010:769) med instruktion för talboks- och punktskriftsbiblioteket bl.a. till uppgift att:

"...försä högstskolestuderande personer med funktionsnedsättning i form av läshandikapp med sådana exemplar av studielitteratur som de behöver för att kunna ta del av litteraturen"

Det är därför önskvärt att TPB:s instruktion även innefattar yrkeshögskolans studerande.

Om SPSM och TPB ges ett utökade uppdrag kan det komma alla studerande inom yrkeshögskolan tillgodo.

Myndigheten föreslår

- Särskild utredning av den enskilde personens förutsättningar
- Möjlighet till individuell studieplan
- Möjlighet till förlängd studietid (upp till 6 månader)
- Högst 25 studerandeplatser per utbildningsomgång
- Specifik kompetensutveckling till personal ska garanteras
- SPSM och TPB föreslås utökade uppdrag

4.1.2 Fysisk tillgänglighet

För att personer med fysiska funktionsnedsättningar ska kunna tillgodogöra sig utbildningen kan det krävas anpassning av utbildningsanordnarens lokaler och de lokaler där LIA-kursen är förlagd. Anpassningar som kan bli aktuella är en anpassad entré, anpassad arbetsplats utifrån det specifika behovet, breda dörrposter, tillgång till handikappanpassad toalett etc. Frågan som då blir aktuell är vilka krav som myndigheten kan ställa på sina utbildningsanordnare beträffande tillgänglighet?

I diskrimineringslagen (2008:567) anges följande;

"2 kap 5 §. Diskrimineringsförbudet gäller även i det fall en utbildningsanordnare genom skäliga åtgärder i fråga om lokalernas tillgänglighet och användbarhet kan se till att en person med funktionshinder, som söker eller har antagits till utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) eller till utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, kommer i en jämförbar situation med personer utan sådant funktionshinder....."

Lagen (2009:128) om yrkeshögskolan föreskriver i 2 § att yrkeshögskoleutbildning inte ska vara utbildning enligt högskolelagen eller utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Alltså gäller inte diskrimineringslagens krav på skäliga åtgärder i lokalerna för yrkeshögskoleutbildningar⁸. Då återstår regleringar inom två områden.

Plan och bygglagen (2010:900) har fastighetsägaren i fokus och rör fastigheter och retroaktiva hinder, det som kallas enkelt avhjälpt hinder. I Boverkets föreskrift (BFS 2011:13) redovisas vad som ska åtgärdas för lokaler dit allmänheten har tillträde eller allmänna platser (a.a.). Skolor räknas i huvudsak inte som allmänna platser utan som arbetslokaler och eleverna räknas som arbetstagare. Boverket har beslutat om föreskrifter och allmänna råd om avhjälpan av enkelt avhjälpta hinder till lokaler dit allmänheten har tillträde (BFS 2011:13). Dessa föreskrifter säger i 5 §:

"Hinder [...] ska avhjälpas, så snart det inte är orimligt med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna. De ekonomiska konsekvenserna får inte bli orimligt betungande för fastighetsägaren, lokalägaren eller näringsidkaren."

I anslutning till denna föreskrift lämnar Boverket ett allmänt råd:

"De ekonomiska förutsättningarna handlar om kostnaderna för avhjälpandet och förmågan att bära kostnaderna. Exempelvis kan kostnaden för samma åtgärd vara orimligt betungande för en ägare men hanterbar för en annan ägare med andra ekonomiska ramar."

Eftersom studerande räknas som arbetstagare gäller arbetsmiljölagen (1977:1160) för dessa personer. I Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2009:2) om arbetsplatsens utformning samt allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna i denna lag framgår av 6 §:

"Arbetsplatser, arbetslokaler och personalutrymmen ska, om det behövs, vara tillgängliga för och kunna användas även av arbetstagare med funktionsnedsättning"

I de allmänna råden menar Arbetsmiljöverket att kravet på tillgänglighet och användbarhet endast gäller om det behövs. Det kan alltså endast ställas krav om det finns en arbetstagare med funktionshinder eller någon som genomgår utbildning.

⁸ Ett förslag finns på förstärkt lagstiftning i diskrimineringslagen (2008:567) för att öka tillgängligheten inom olika samhällsområden för personer med funktionsnedsättning (Ds 2010:20 Bortom fagert tal – om bristande tillgänglighet som diskriminering)

Arbetsuppgifterna måste kunna genomföras av denne arbetstagare. Avsteg från kravet kan bli aktuellt för en viss lokal, del av lokal eller enskild arbetsplats där det är befogat med hänsyn till arbetets art.

Myndigheten konstaterar därmed att det skiljer sig mellan högskola/universitet och yrkeshögskola vad gäller anpassning av lokaler och vilka lagar och regler som gäller för utbildningsformerna. Myndigheten föreslår därför att det i ansökan till yrkeshögskolan för *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd* tydligt ska framgå att utbildningsanordnaren har tillgängliga och ändamålsenliga lokaler för målgruppen. Utbildningsanordnaren ska också ha ansvar för att det finns fysiskt tillgängliga och ändamålsenliga LIA-lokaler för målgruppen. Detta för att det inte ska råda någon tvekan om att utbildningarna har fysiskt anpassade och tillgängliga lokaler även för personer med en fysisk funktionsnedsättning.

Handisam kan vara ett stöd för utbildningsanordnaren i hur man går tillväga för att anpassa sina lokaler (*Riv hindren*, 2009). Handisam har även en databas där tillgänglighetskonsulter och arkitekter som arbetar inom området finns listade som kan vara till hjälp.

4.1.3 Bedömning av behov av förändring i lag och förordning

För att öka möjligheterna för personer i behov av stöd att slutföra sina studier med examensbevis kan det vara nödvändigt att det framgår av lag och förordning att utbildningens ledningsgrupp ska finnas kvar så länge en person studerar med en gällande individuell studieplan, dock längst sex månader efter utbildningens slutdatum. Detta med anledning av att det är ledningsgruppen för utbildningen som ska utfärda examens- och utbildningsbevis enligt 4 kap. 2 §, punkt 4 förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan.

Myndigheten anser att tillgång till fysiskt anpassade undervisningslokaler och LIA-platser är en förutsättning för att bedriva en *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd*. Det är också nödvändigt att utbildningsanordnaren har pedagogiska förutsättningar att ge de personer som är i behov av särskilt stöd möjlighet att tillgodogöra sig undervisningen. I 5 kap. 5 § förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan står:

5 § Myndigheten för yrkeshögskolan ska vid sin fördelning av statsbidrag eller särskilda medel särskilt ta hänsyn till i vilken grad en utbildning

1. i kvalitativt och kvantitativt hänseende svarar mot arbetslivets behov av kvalificerad arbetskraft eller medverkar till att utveckla eller bevara kvalificerat yrkeskunnande inom ett smalt yrkesområde som är av betydelse för personen och samhället, och

2. finansieras av arbetslivet.

Myndigheten ska vid sin fördelning av statsbidrag/ särskilda medel även ta hänsyn till om en utbildning inbegriper undervisning i svenska med yrkesinriktning (Förordning 2011:110).

Myndigheten föreslår att det i denna paragraf görs ett tillägg där myndigheten i sin fördelning av statsbidrag även ska ta hänsyn till om fysiskt tillgängliga lokaler och pedagogiskt anpassad undervisning kan erbjudas om ansökan avser en *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd*. Ett annat alternativ är att myndigheten ges föreskriftsrätt avseende 5 kap 5 § och att det därmed blir möjligt att reglera detta genom en föreskrift.

Detta kan innebära att *yrkeshögskoleutbildningar med möjlighet till utökad stöd* prioriteras före andra utbildningar i en ansökningsomgång. Men fortfarande är det arbetslivets behov av kvalificerad arbetskraft som väger tyngst i en konkurrenssituation. Det kan dock leda till att *yrkeshögskoleutbildningar med möjlighet till utökad stöd* har större möjlighet att bli beviljad i en ansökningsomgång om man också uppfyller alla krav som myndigheten

ställer enligt lag och förordning. Eftersom dessa utbildningar är mer kostsamma kan det innebära att utbildningar inom yrkeshögskolan till sin volym blir mindre om inte regeringen tilldelar myndigheten större anslag.

Myndigheten föreslår

- Att det i ansökan till yrkeshögskolan för *yrkeshögskoleutbildningar med möjlighet till utökad stöd* ska framgå att lokaler finns som är tillgängliga och ändamålsenliga
- Tillägg eller föreskriftsrätt i 5 kap. 5§ i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan

4.2 Behörighet och urval

Behörighetsreglerna för yrkeshögskolan är redan idag generösa i sin utformning. För att anses behörig till en yrkeshögskoleutbildning gäller enligt 3 kap. 1§ förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan:

1. *Slutbetyg från ett fullständigt nationellt eller specialutformat program i gymnasieskolan och har lägst betyget Godkänt i minst 2250 gymnasiepoäng*
2. *Slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning och har lägst betyget Godkänt i minst 2250 gymnasiepoäng*
3. *Svensk eller utländsk utbildning som motsvarar kraven ovan*
4. *Bosatt i Danmark, Finland, Island eller Norge och där är behörig till motsvarande utbildning, eller*
5. *Genom svensk eller utländsk utbildning, praktisk erfarenhet eller på grund av någon annan omständighet har förutsättningarna att tillgodogöra sig utbildningen.*

Detta innebär att målgruppen kan bedömas behörig enligt 3 kap. där behörighetsreglerna till yrkeshögskolans utbildningar anges. Här kan personer som genomgått gymnasieskolan eller motsvarande anses behöriga enligt 1 §, punkt 5;

”Genom svensk eller utländsk utbildning, praktisk erfarenhet eller på grund av någon annan omständighet har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen”

Det inkluderar även de personer som genomgått gymnasieskolan men ej avslutat utbildningen med ett slutbetyg/gymnasieexamen. Det innebär att vilken typ av utbildningsbakgrund personen har är av mindre vikt då det är förutsättningarna att tillgodogöra sig utbildningen som ska bedömas av utbildningsanordnaren när personen behörighetsprövas.

Det kan finnas en risk för att utbildningsanordnaren inte använder sig av § 3 kap 1 § punkt 5 utan enbart antar personer med stöd utav punkt 1-3 eftersom det innebär en mer omfattande antagningsprocess att pröva personer mot punkt 5. Här behöver myndigheten göra en informationsinsats riktad till utbildningsanordnare som särskilt tydliggör paragrafens funktion. En utbildningsanordnare kan även kräva särskilda förkunskaper till en utbildning. Dessa kan utgöras av:

- kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program eller motsvarande kunskaper
- yrkeserfarenhet som kan vara av betydelse för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för eller
- andra villkor som betingas av utbildningen eller är av betydelse för det yrkesområde utbildningen förbereder för

Om utbildningen ställer krav på särskilda förkunskaper kan 20 procent av det totala antalet antagna personer till utbildningen utgöras av de som ej formellt uppfyller de särskilda förkunskapskraven men ändå bedöms kunna tillgodogöra sig utbildningen och därefter utöva det yrke utbildningen förbereder för. Detta framgår av 3 kap. 4 §.

Det innebär att en utbildning som saknar särskilda förkunskapskrav kan fylla alla sina studieplatser genom 3 kap. 1 § punkt 5. Har utbildningen däremot särskilda förkunskaper kan antalet antagna personer ur målgruppen begränsas (om de saknar de formella förkunskapskraven) genom att endast 20 procent av det totala antalet antagna kan antas genom 4 §. Risken kan även här vara att målgruppen ej kommer ifråga om utbildningsanordnaren inte använder sig av 4 § utan enbart antar sökande som har de formella särskilda förkunskaperna då det kan innebära en mer omfattande process att pröva sökande mot 4 §. Man får dock inte utesluta att det kan finnas personer från målgruppen som uppfyller de särskilda förkunskapskraven beroende på vilka förkunskapskrav som är satta, till exempel arbetslivserfarenhet eller betyg i vissa kurser.

Ovanstående innebär att utbildningsanordnare som ansöker om en *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd* bör ta ställning till om utbildningen kräver särskilda förkunskaper eller ej eftersom detta möjligtvis kan begränsa andelen behöriga ur målgruppen. Om utbildningsanordnaren anser att utbildningen kräver särskilda förkunskaper bör utbildningsanordnaren överväga i vilken form dessa ska uttryckas i enlighet med förordningen.

4.2.1 Urval

Om antalet sökande till en utbildning är fler än antalet platser får ett urval göras, enligt 3 kap. 5 och 6 §§. Hänsyn ska tas till om den sökande kan tillgodogöra sig utbildningen. Vid urvalet får en eller flera av följande urvalsgrunder användas:

- betyg
- särskilt prov
- tidigare utbildning
- yrkeserfarenhet

Det innebär att utbildningsanordnaren även här noggrant bör fundera över vilken eller vilka urvalsgrunder som är bäst lämpade för den aktuella utbildningen. Vid framtagandet av vilken urvalsgrund som utbildningsanordnaren ska använda sig av bör målet med urvalsgrunden vara att personen ska mätas mot sina förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Därmed är det av vikt att personen ges möjlighet att visa sina förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Det kan tänkas att urvalsgrunden särskilt prov som kan utformas på flera olika sätt är en lämplig urvalsgrund för att kunna inkludera fler behöriga personer. Detta har framkommit under flera av de samtal som myndigheten fört med olika parter under utredningen.

Myndigheten bör tydligt informera utbildningsanordnarna om vilka konsekvenser valet av urvalsgrunder kan innebära för antagning av en bred målgrupp.

4.2.2 Bedömning av behov av förändring i lag och förordning

Myndigheten bedömer att inga förändringar behöver göras vad gäller 3 kap. Tillträde till utbildningen i yrkeshögskolans förordning.

Myndigheten föreslår

- Myndigheten bör genomföra en informationsinsats om behörighet och urval riktad till utbildningsanordnare

4.3 Arbetslivets medverkan

Som myndigheten ovan har beskrivit är det av största vikt att arbetslivet medverkar i utbildningen. Arbetsgivare som tar emot personer med behov av utökad stöd kan behöva ge förstärkt support under LIA vilket genererar utökad handledartid och därmed utökade kostnader för företaget. Det kan i sin tur innebära ett produktionsbortfall för LIA-företaget. För att motivera LIA-företag att ta emot personer med behov av utökad stöd föreslår myndigheten att LIA-företaget ska få en ekonomisk kompensation. Denna kompensation ska utgå från utbildningsanordnaren till LIA-företaget. Med hänvisning till den försöksverksamhet med lärlingsutbildningar inom gymnasieskolan som varit igång sedan hösten 2008 har man sett att de extra statsbidrag som betalats ut till skolorna i huvudsak använts till personal- och elevkostnader (SOU 2010:75). Endast 15 procent av medlen har utgått från de kommunala huvudmännen till arbetslivet och de fristående huvudmännen har avsatt en procent (a.a.). I budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1) där försöksverksamheten med lärlingsutbildningar inom gymnasieskolan föreslås bli permanent föreslås att det stimulansbidrag som ska utgå till skolor som anordnar dessa utbildningar till övervägande del ska fördelas till arbetsplatsen där lärlingen genomför sin utbildning (a.a.). Därför bör myndigheten också reglera vilken lägsta ersättningsnivå som ska utgå till LIA-företaget från utbildningsanordnaren.

Utbildningsanordnaren bör ha tät kontakt med personen under LIA-perioden för att säkerställa att det fungerar väl på LIA-företaget samt att de kursmål som finns formulerade i kursplanen för LIA följs. Den handledare som är utsedd att ta emot personen ska innan LIA-perioden startar få en information/utbildning av utbildningsanordnaren om vilka särskilda behov personen kan ha.

4.3.1 Bedömning av behov av förändring i lag och förordning

Myndigheten föreslår att det i förordningen bör införas en bestämmelse om att myndigheten får reglera vilken lägsta ersättningsnivå som ska utgå till LIA-företaget för att säkerställa att LIA-företaget kompenseras ekonomiskt från utbildningsanordnaren. Detta ska enbart gälla yrkeshögskoleutbildningar med möjlighet till utökad stöd som tar emot personer som är i behov av detta stöd. Myndigheten föreslår att regleringen bör införas i 5 kap. 7§. Hur stort beloppet bör vara har myndigheten dock inte kunnat ta ställning till. Denna fråga bör därför utredas vidare.

Myndigheten föreslår;

- LIA-företagen ska få en ekonomisk kompensation om de tar emot en person med behov av utökad stöd
- Myndigheten bör få möjlighet att reglera vilken lägsta ersättningsnivå som ska utgå till LIA-företagen

4.4 Ekonomiskt stöd

Myndigheten har under sitt arbete kommit fram till att det är förknippat med en högre kostnad att anta och bedriva utbildning för personer med behov av utökad stöd. De högre kostnaderna består utav de pedagogiska anpassningar som kan krävas, det ekonomiska stödet till LIA-företagen under LIA-kurserna och den kompetensutveckling utav undervisande personal som är nödvändig för att kunna bemöta och förstå målgruppens förutsättningar och behov.

Därför föreslår myndigheten att det ska utgå ett högre statsbidrag/särskilda medel per studerandeplats för de utbildningsanordnare som blir beviljade att bedriva en *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd* under pilotprojektet. Myndigheten har inte tagit ställning till vilket belopp som det högre statsbidraget/särskilda medel ska omfatta. Beloppet ska ej vara differentierat och utbetalas tillsammans med ordinarie rekvisering av statsbidraget/särskilda medel till utbildningsanordnaren som görs var sjätte månad.

Förslaget innebär att en utbildningsanordnare kan ha förutsättningar att bedriva en *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd* men inte får några sökande till utbildningen med detta behov och därmed inte antar personer ur målgruppen. Utbildningsanordnaren är ändå berättigad till och får behålla det högre statsbidraget/särskilda medel. Det innebär också att det inte krävs något underlag som bekräftar personens funktionsnedsättning för att utbildningsanordnaren ska bli berättigad till det högre statsbidraget/särskilda medel. En eventuell antagning av person med funktionsnedsättning kräver också att nödvändiga förutsättningar finns på plats. Det är förenat med en kostnad som det högre statsbidraget/särskilda medel ska täcka. En annan anledning är att utbildningsanordnaren i vissa fall inte får vetskap om att en person har en funktionsnedsättning förrän utbildningen startat och/eller pågått en tid.

Myndigheten har inte tagit ställning till omfattningen av det högre statsbidraget/särskilda medel. Utifrån de kunskaper som myndigheten har tagit del av under de besök som genomförts är uppfattningen att det högre statsbidraget/särskilda medel bör vara väl tilltaget då målgruppen måste ges förutsättningar att delta i utbildningen på lika villkor. Frågan bör därför utredas vidare.

Eftersom *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd* föreslås få ett maxantal på 25 studerandeplatser per utbildningsomgång kan utbildningsanordnare trots det högre statsbidraget/särskilda medel som ska utgå få svårigheter i att få ekonomisk bäring på utbildningen. Utbildningsanordnarna har då möjlighet att i ansökan söka statsbidrag eller särskilda medel över schablon för att täcka utbildningens kostnader.

Om det högre statsbidraget/särskilda medel inte täcker de pedagogiska insatserna som är nödvändiga för att personen ska nå utbildningens mål kan utbildningsanordnaren ansöka om särskilt pedagogiskt stöd från myndigheten. Denna möjlighet finns redan idag för utbildningsanordnare att ansöka om enligt myndighetens regleringsbrev. Utbildningsanordnaren ska i ansökan bifoga intyg på funktionsnedsättningen och det stöd som personen har behov utav tillsammans med en ekonomisk kalkyl över vad stödet kommer att innebära för ekonomisk kostnad. Utbildningsanordnaren ska kunna redovisa i en ansökan om särskilt pedagogiskt stöd varför det högre statsbidraget/särskilda medel inte täcker de kostnader som det särskilt pedagogiska stödet avser. I de fall det högre statsbidraget/särskilda medel inte täcker kostnaderna kräver dock myndigheten ett underlag som bekräftar behovet av utökad statsbidrag i form av särskilt pedagogiskt stöd.

Ovanstående förslag kommer att innebära en ökad kostnad för myndigheten.

4.4.1 Bedömning av behov av förändring i lag och förordning

Det särskilda pedagogiska stödet som man idag kan ansöka om regleras genom myndighetens regleringsbrev varje år. Myndigheten föreslår att det istället regleras i förordningens 5 kap. Det innebär att man med säkerhet kan räkna med att detta stöd finns kontinuerligt. Det blir även tydligare för utbildningsanordnare och studerande att denna möjlighet finns.

Myndigheten föreslår

- Ett högre statsbidrag/särskilda medel ska utgå per studerandeplats under pilotprojektets genomförande
- Möjligheten att ansöka om särskilt pedagogiskt stöd ska regleras i 5 kap. förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan

4.5 Ansökningsförfarande för utbildningsanordnare

Myndigheten föreslår att utbildningsanordnaren ansöker om att bedriva *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd* i ordinarie ansökningsomgång. Utbildningsanordnare som är intresserade av att bedriva en sådan utbildning kommer att bli hänvisad till en utökad ansökan. Den utökade delen kommer att bestå av frågor gällande utbildningsanordnarens förutsättningar att bedriva utbildning för målgruppen med avseende på vilka pedagogiska och fysiska anpassningar som kan erbjudas, både i den skolförlagda och företagsförlagda undervisningen. Utbildningsanordnaren ska även intyga att en riktad kompetensutveckling till den undervisande personalen kommer att genomföras. Ansökan ska även visa att utbildningsanordnaren har en strategi för hur behörighetsprövningen och urvalsprocessen till utbildningen planeras för att inkludera sökanden ur en bred målgrupp. Vidare ska ansökan beskriva hur informationen av utbildningen ska utformas för att den ska nå en bred målgrupp.

Denna ansökan kommer förutom ovanstående att bedömas utifrån samma kriterier som för övrigt gäller för yrkeshögskoleutbildningar.

4.5.1 Bedömning av behov av förändring i lag och förordning

För att stimulera utbildningsanordnare att skapa en utbildning som inkluderar alla som har förutsättningar att tillgodogöra sig en yrkeshögskoleutbildning bör det tillägg som föreslagits i rapportens kapitel 4:1:3 (sid 12) som gäller förordningens 5 kap.5§ införas.

Myndigheten föreslår;

- Ansökan om att bedriva en *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd* ska genomföras i ordinarie ansökningsomgång med en utökad ansökan

4.6 Kvalitetssäkring

För att myndigheten ska säkerställa att utbildningsanordnaren har organisatoriska förutsättningar att bedriva utbildning gör myndigheten idag en inledande tillsyn av alla nya utbildningsanordnare eller nya utbildningar. Detta genomförs under utbildningens första skede och består vanligtvis av att myndigheten begär in underlag som bedöms utifrån lag och förordning och gällande utbildningsplan. Ett besök hos utbildningsanordnaren kan genomföras om myndigheten anser att det är nödvändigt.

Myndigheten föreslår att den inledande tillsynen för *yrkeshögskoleutbildningar med möjlighet till utökad stöd* alltid ska genomföras med besök. Anledningen är att säkerställa att de pedagogiska förutsättningarna verkligen finns och att den fysiska tillgängligheten är

tillgodosedd. Ett annat syfte är att ta del av hur utbildningsanordnaren har genomfört behörighets- och urvalsprocessen.

Vid en regelbunden tillsyn ska myndigheten följa upp vad det högre statsbidraget har använts till, så att myndigheten säkerställer att pengarna används till rätt ändamål.

För att följa upp utbildningarna inom yrkeshögskolan görs sex månader efter avslutad utbildning en resultatuppföljning som består av en enkät som skickas till utbildningsanordnaren. Där anger utbildningsanordnaren hur många som har tagit ut examen och hur sysselsättningen för de examinerade ser ut. Andra frågor som ingår är bland annat huvudsaklig sysselsättning och om arbetet motsvarar det yrke som utbildningen var inriktad mot. Myndigheten gör även en ettårsuppföljning som är en urvalsundersökning och riktar sig till de examinerade och undersöker de examinerades situation på arbetsmarknaden året efter examen. Statistiska centralbyrån skickar ut enkäter till ett urval av de examinerade. Där ställs bland annat frågor om sysselsättning före och efter studierna, om arbetet motsvarar utbildningen samt om arbetsuppgifterna är mer kvalificerade än före utbildningen.

Det kan tänkas att personer ur målgruppen kan ha svårare att etablera sig på arbetsmarknaden och därmed kan utbildningsanordnarna för dessa utbildningar få ett sämre resultat i dessa uppföljningar (Statens folkhälsoinstitut, R 2008:13). Myndigheten bör särskilja dessa utbildningars resultatuppföljning från andra yrkeshögskoleutbildningars resultatuppföljning för att följa upp målgruppens etablering på arbetsmarknaden.

Myndigheten föreslår

- Inledande tillsyn genomförs med ett besök på utbildningen
- Resultatuppföljningen för *yrkeshögskoleutbildningar med möjlighet till utökat stöd* bör särskiljas från andra yrkeshögskoleutbildningar

4.7 Informationsinsatser

I uppdraget ingår att föreslå informationsinsatser riktade både till målgrupp och utbildningsanordnare. Nedan följer de förslag som myndigheten kommit fram till.

4.7.1 Informationsinsatser till målgruppen

Målgruppen behöver information om vad en yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökat stöd är, vilka behörighetsregler som gäller och på vilket sätt man kan prövas enligt dessa behörighetsregler. De behöver information om vilket pedagogiskt stöd som utbildningsanordnaren ska kunna erbjuda och att det finns utbildningar inom yrkeshögskolan som är fysiskt tillgängliga. Informationen måste tydliggöra att dessa förutsättningar troligtvis inte kommer att tillhandahållas vid alla yrkeshögskoleutbildningar.

För att informera de personer som kan komma att söka till utbildningarna krävs att myndigheten gör en särskild informationsinsats om vilka möjligheter som dessa utbildningar kan erbjuda. För att nå en bred målgrupp kan informationen finnas tillgänglig på myndighetens webbplats samt genom myndighetens deltagande på olika utbildningsmässor. En särskild informationsbroschyr som beskriver det unika med denna utbildning bör tas fram och som skickas ut till vidareinformatörer som studie- och yrkesvägledare på gymnasiesärskolan och gymnasieskolan, folkhögskolor, komvux och sårvux, handikapporganisationer, arbetsförmedlingen och försäkringskassan m fl. Informationen kan även förmedlas via sociala medier. Andra insatser som kan bli aktuella är annonsering i bland annat dags- och fackpress.

Det är viktigt att informationen finns i olika format och layout för en bred målgrupp enligt de tillgänglighetskrav som statliga myndigheter har.

4.7.2 Informationsinsatser till utbildningsanordnare

Information bör ges för hur utbildningsanordnaren kan skapa och bedriva en utbildning som möjliggör att målgruppen kan fullfölja en *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd* och få en examen. En förutsättning är att utbildningsanordnaren får information om hur behörighetsreglerna kan tillämpas för att komma målgruppen tillgodo. Utbildningsanordnaren behöver dessutom information om vilka krav på pedagogiska anpassningar och fysisk tillgänglighet som myndigheten ställer och att den fysiska tillgängligheten gäller både de egna lokalerna likväl som LIA-företagets lokaler. Utbildningsanordnarna behöver även information om den riktade kompetensutvecklingen för lärare/handledare som ska arbeta med denna målgrupp samt vilket ekonomiskt stöd som utbildningen genererar. Detta kan ske via myndighetens webbplats, Yh-förbundet, SAUF⁹ samt på informationsdagar myndigheten anordnar för utbildningsanordnare (Yh-dagar).

Myndigheten bör även göra en särskild informationsinsats i samband med ansökningsomgången för att informera och bemöta frågor som kan finnas i samband med de nya möjligheter som kommer att öppnas för utbildningsanordnare.

Utbildningsanordnare kan vid marknadsföringen av sina utbildningar ta del av det material om tillgänglig information som Handisam tillhandahåller.

Myndigheten föreslår

- En särskild informationsinsats om vilka möjligheter som *yrkeshögskoleutbildningar med möjlighet till utökad stöd* kan erbjuda ska genomföras

5 Slutsats

Myndigheten drar slutsatsen att utbildningar inom yrkeshögskolan kan anpassas så att personer med funktionsnedsättning kan ges tillträde till dem. Detta genom att pedagogiska anpassningar och fysisk tillgänglighet erbjuds personerna i målgruppen så att de får förutsättningar att fullfölja utbildningen och få en examen. Myndigheten bedömer att detta troligtvis gäller utbildningar inom alla utbildningsområden.

Myndigheten förordar att ovanstående förslag om att yrkeshögskoleutbildningar ska göras tillgängliga för personer ur målgruppen ska genomföras som pilotprojekt med start tidigast hösten 2012. Dessa utbildningar ska benämnas *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd*. Myndigheten föreslår att regeringen i regleringsbrevet för 2012 ger myndigheten i uppdrag att genom ett pilotprojekt genomföra en ansökningsomgång för *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd*.

Om myndigheten får i uppdrag att genomföra detta i regleringsbrevet för 2012 så skulle myndigheten tidigast under våren 2012 kunna utlysa en separat ansökningsomgång som riktar sig till de utbildningsanordnare som vill ingå i pilotprojektet. Myndigheten anser att projektet borde omfatta minst 10 utbildningar fördelade över landet och inom olika utbildningsområden. Om ansökningsomgången för dessa utbildningar kan genomföras under våren 2012 innebär det att utbildningarna borde kunna starta tidigast under hösten 2012.

Orsaken till att myndigheten föreslår ett pilotprojekt är att man då tydligt kan följa upp att de förslag och intentioner som myndigheten redovisat faktiskt kommer målgruppen tillgodo och att målgruppen antas till dessa utbildningar. Det blir också möjligt att göra eventuella förändringar i upplägget efter utvärdering av projektet. Det anses värdefullt då de förslag som myndigheten lagt fram förhoppningsvis gör att en bredare målgrupp kan

⁹ Sveriges auktoriserade utbildningsföretag.

få tillgång till yrkeshögskoleutbildning. Myndigheten menar att det är viktigt att följa upp om de förslag som redovisats är tillräckliga för att målgruppen ska ha möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen och få en examen.

Myndigheten föreslår att pilotprojektet ska omfatta två utbildningsomgångar för att en kvalitativ utvärdering ska kunna genomföras och för att de ska ges samma förutsättningar som övriga yrkeshögskoleutbildningar. Att enbart utvärdera en utbildningsomgång anser myndigheten vara ett alltför begränsat underlag för att kunna dra tillförlitliga slutsatser.

6 Diskussion

I 15 § lagen (2009:128) om yrkeshögskolan framgår att en utbildning inom yrkeshögskolan ska vara öppen för alla som uppfyller behörighetsvillkoren för utbildningen.

Detta stärker den slutsats som myndigheten kommit fram till under arbetets gång, nämligen att det är nödvändigt att de som uppfyller behörighetsvillkoren också ges förutsättningar att kunna genomföra utbildningen trots eventuell funktionsnedsättning. För en person som har en funktionsnedsättning innebär det att funktionsnedsättningen inte behöver bli ett funktionshinder.

I FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning framgår det av artikel 24, punkt 1, att konventionsstaterna erkänner rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning på alla utbildningsnivåer vilket ger möjlighet till ett livslångt lärande. I punkt 5 framgår följande:

"Konventionsstaterna ska säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång till allmän högre utbildning, yrkesutbildning, vuxenutbildning och livslångt lärande utan diskriminering och på lika villkor som andra. I detta syfte ska konventionsstaterna säkerställa att skälig anpassning erbjuds personer med funktionsnedsättning" (s. 26)

Det gör att de anpassningar som myndigheten föreslagit ligger i linje med ovanstående konvention som regeringen har undertecknat och som trädde i kraft under 2009. Dock innebär förslaget att inte alla yrkeshögskoleutbildningar görs tillgängliga för målgruppen i ett första skede. Målet måste likväl vara att alla utbildningar inom yrkeshögskolan i förlängningen kan erbjuda pedagogisk anpassning och fysisk tillgänglighet och därmed vara inkluderande för en bred målgrupp.

Man ska emellertid ta i beaktande att de anpassningar myndigheten föreslagit inte innebär att alla personer med funktionsnedsättning kan studera vid en yrkeshögskoleutbildning. Kravet att den sökande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen gör att en del personer exkluderas. Myndighetens förhoppning är att insatser inom andra utbildningsformer som t.ex. inom särsvux gör att fler personer med funktionsnedsättning får tillgång till ett livslångt lärande på den utbildningsnivå som passar den enskilde.

I den enkät till utbildningsanordnare som myndigheten genomförde under april 2011 ställdes en fråga om vilka utbildningar som skulle kunna passa eller anpassas till personer med psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning. Åtta stycken utbildningsanordnare ansåg att deras utbildningar skulle kunna passa eller anpassas. Utbildningarna ligger inom teknik-, kultur- och hantverksområdet. Myndigheten anser trots detta att utbildningar inom andra utbildningsområden kan göras tillgängliga för målgruppen eftersom enkäten endast skickades till en begränsad andel av yrkeshögskolans utbildningsanordnare. Det kan även finnas nya utbildningsanordnare som är intresserade av att ansöka om att bedriva en *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd* inom andra utbildningsområden. Dessutom ingår ej personer

med fysisk funktionsnedsättning i frågan i enkäten vilket gör att varken frågan eller svaret är heltäckande för att rymma hela målgruppen.

Myndigheten har valt att lägga fram ett förslag till hur den ekonomiska ersättningen till utbildningsanordnarna ska hanteras. Det är svårt att i förväg bedöma hur detta förslag kommer att fungera i praktiken. Därför är det av särskild vikt att myndigheten får möjlighet att genom ett pilotprojekt särskilt utvärdera detta förslag och utefter det göra de justeringar som bedöms vara nödvändiga. På myndigheten pågår för närvarande ett arbete med att utveckla en statsbidragsmodell för yrkeshögskoleutbildningar. Modellen är tänkt att implementeras tidigast inför ansökningsomgången 2012. Det är tänkbart att även *yrkeshögskoleutbildningar med möjlighet till utökad stöd* kan ingå i denna modell efter pilotprojektets genomförande. Detta eftersom myndigheten efter en utvärdering har fått kunskap om vilka kostnader en sådan utbildning faktiskt genererar.

En konsekvens av förslaget är att det medför en ökad arbetsbörda för myndigheten. Det innebär att myndigheten troligtvis behöver utöka sin personalstyrka vilket i sin tur medför ökade personalkostnader.

6.1 Frågor som behöver utredas vidare

Myndigheten förslår ovan att en förlängd studietid upp till sex månader ska kunna erbjudas de personer som behöver det för att nå utbildningens mål. De personer ur målgruppen som genom sin individuella studieplan har en förlängd studietid måste kunna finansiera sina studier även den del av studietiden som är förlängd. Eftersom de behöver utökad tid för att nå målen innebär det att de läser på heltid men under en förlängd utbildningstid och därmed inte har den måluppfyllelse som Centrala studiestödsnämnden (CSN) har som krav på studerande inom yrkeshögskoleutbildningar (www.csn.se). CSN kan ta hänsyn till de personliga förhållanden som kan ha påverkat studieresultaten genom att den studerande gör en ansökan som redogör för dessa förhållanden. Därmed kan inte en studerande garanteras fortsatt studiemedel under den förlängda studietiden beroende på hur CSN bedömer ansökan (a.a.). Myndigheten föreslår därför att CSN bör se över hur man skulle kunna lösa denna fråga för att målgruppen ska kunna garanteras studiemedel även under en eventuell förlängd studietid, eventuellt i samarbete med Yh-myndigheten.

Frågan bör behandlas skyndsamt om myndigheten i regleringsbrevet för 2012 får i uppdrag att genomföra pilotprojekt avseende ansökningsomgång för yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd. Detta för att de personer som blir antagna till en sådan utbildning och som är i behov av en förlängd studietid ska ges möjlighet till studiemedel under hela utbildningstiden.

Myndigheten har tidigare i rapporten redogjort för de frågor som är kvar att utreda.

Dessa är följande;

- Det är önskvärt att SPSM ges ett utökad uppdrag att bistå utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan med stöd och rådgivning i pedagogiska frågor
- Det är även önskvärt att TPB ges ett utökad uppdrag att ansvara för att producera kurslitteratur till studerande inom yrkeshögskolan

För myndigheten kvarstår följande frågor;

- Vilket belopp ska det högre statsbidraget/särskilda medel generera till de utbildningsanordnare som kommer att bedriva en *yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökad stöd*?
- Vilken lägsta ersättningsnivå ska utgå till de LIA-företag som tar emot en person med behov av utökad stöd under LIA-perioden?

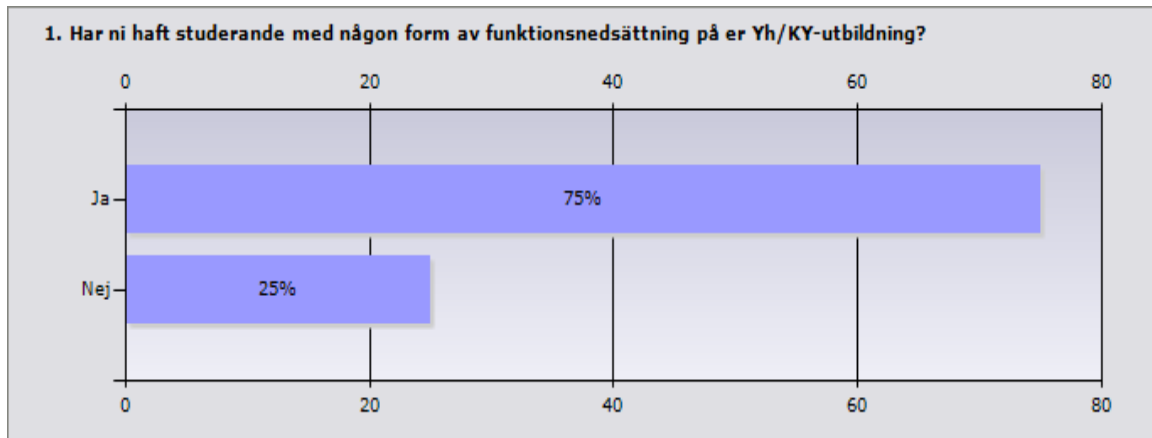
7 Referenslista

- (AFS 2009:2) *Arbetsmiljöverkets föreskrifter, Arbetsplatsens utformning*
- Arnhof, Y. (2008). *Onödig hälsa. Hälsoläget för personer med funktionsnedsättning. Statens folkhälsoinstitut* (R 2008:13) Edita Västerås.
- BFS (2011:13) *Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser.*
- Boverket. (2005). *Enklare utan hinder.* Danagårds grafiska AB.
- Departementsskrivelse (2010) *Bortom fagert tal – om bristande tillgänglighet som diskriminering*, Ds 2010:20
- Handisam. (2009). *Riv hindren- Riktlinjer för tillgänglighet. Enligt förordning 2001:526 om statliga myndigheters ansvar för genomförande av handikappolitiken.* Edita Västra Aros.
- Regeringens proposition 2010/11:1 *Budgetpropositionen för 2011*
- Regleringsbrev för budgetåret avseende *Myndigheten för yrkeshögskolan*
U 2011/1192/SV
- SFS (2010:769) *Förordning med instruktion för talboks- och punktskriftsbiblioteket*
- SFS (1993:387) *Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade*
- SFS (2001:453) *Socialtjänstlag*
- SFS (2010:900) *Plan och bygglag*
- SFS (2009:128) *Lag om yrkeshögskolan*
- SFS (2009:130) *Förordning om yrkeshögskolan*
- SFS (2008:567) *Diskrimineringslag*
- SFS (1977:1160) *Arbetsmiljölagen*
- Skolinspektionen (2011). *Särskolan, granskning av handläggning och utredning inför beslut om mottagande, Regeringsuppdrag. Dnr 2010/2593.*
- SOU 2011:8 *Utredningen om den framtida gymnasiesärskolan*
- SOU 2010:75 *Gymnasial lärlingsutbildning – utbildning för jobb*
- Sveriges internationella överenskommelser, (2008:26) *FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och fakultativt protokoll till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.* Utrikesdepartementet.
- <http://skolnet.skolverket.se/polopoly/utbsys/> (utbildningssystemet)
- www.csn.se
- www.folkhogskolor.nu
- www.hsv.se, Fakta och information om högskolestudier

Bilaga 1

Kartläggning av yrkeshögskoleutbildningar för studerande med funktionsnedsättning

Enkät till utbildningsanordnare
April 2011

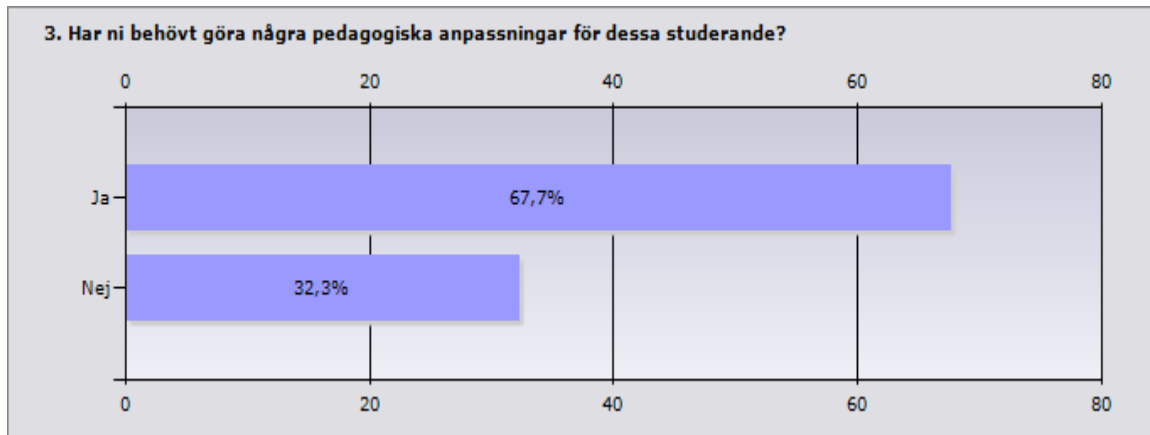

	Procent	Antal
Ja	75 procent	24
Nej	25 procent	8
Svarande		32
Inget svar		0

2. Vilka former av funktionsnedsättning har ni kommit i kontakt med?

Svar
Diagnostiserad aspergers syndrom och fysiska handikapp. Dessutom dyslexi.
Sällan några med diagnos, men aspergers syndrom och bokstavskombinationer har förekommit
Adhd Dyslexi Rullstolsburen Neuropsykologisk problematik, ej tydlig diagnos Aspergers syndrom
Rörelsehinder Hörselnedsättning Dyslexi
Tillfälligt Rullstolsbunden på grund av olycka.
Psykiska i ett par olika former, i ett fall kombinerat med fysisk. Personen gick med rollator. Fysiska i form av ryggont.

Många med dyslexi Koncentrationssvårigheter (ADHD) Hörselnedsättningar Synnedsättningar Fysisk nedsättning (fingrar)
Asbergers syndrom Dyslexi
Mycket kraftig hörselnedsättning, ADHD, aspergers syndrom, dyslexi
Dyslexi
Aspergers syndrom, ADHD, dyslexi samt fysisk och psykisk funktionsnedsättning efter olycka
Dyslexi Hörselskada Fysiska funktionshinder
Dyslexi, nackproblem
Dyslexi
Dyslexi
Hörselskador Dyslexi, dyskalkyli Nedsatt inlärningsförmåga Rullstolsburen Ryggskada som kräver ståbord Fobier
Aspergers syndrom, ADHD
Psykosociala
Adhd Dyslexi Synnedsättning Hörselnedsättning/dövhet Olika typer av rörelsehinder
Dyslexi, aspergers syndrom/autistiska drag
Aspergers syndrom, dyslexi, adhd, partiell förlamning
ADHD-problematik, olika typer av inlärningssvårigheter, nedsatt rörelseförmåga, psykiska problem
Rullstolsburen, flera med olika funktionsnedsättningar Grav synnedsättning Dyslexi

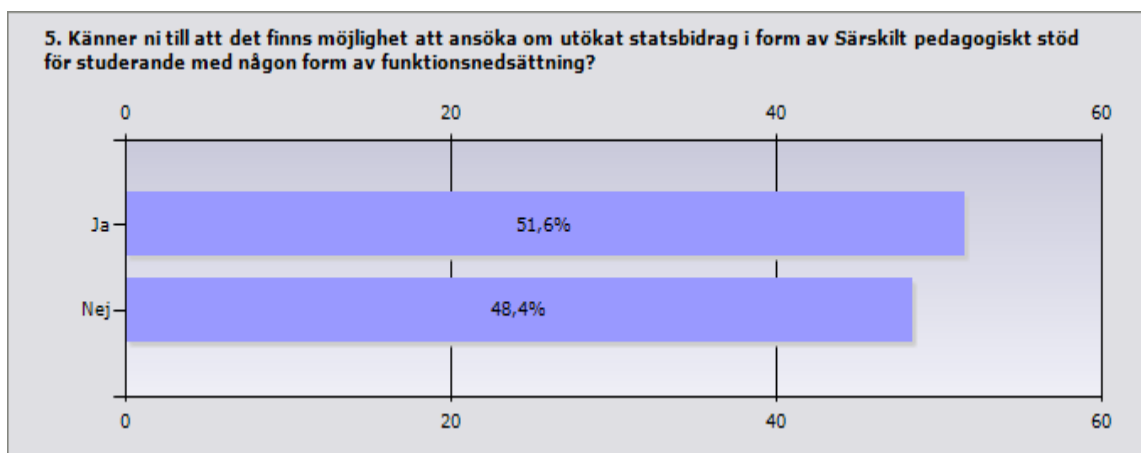
	Procent	Antal
Ja	67,7procent	21
Nej	32,3procent	10
Svarande		31
Inget svar		1

4. Vilka anpassningar har ni behövt göra?

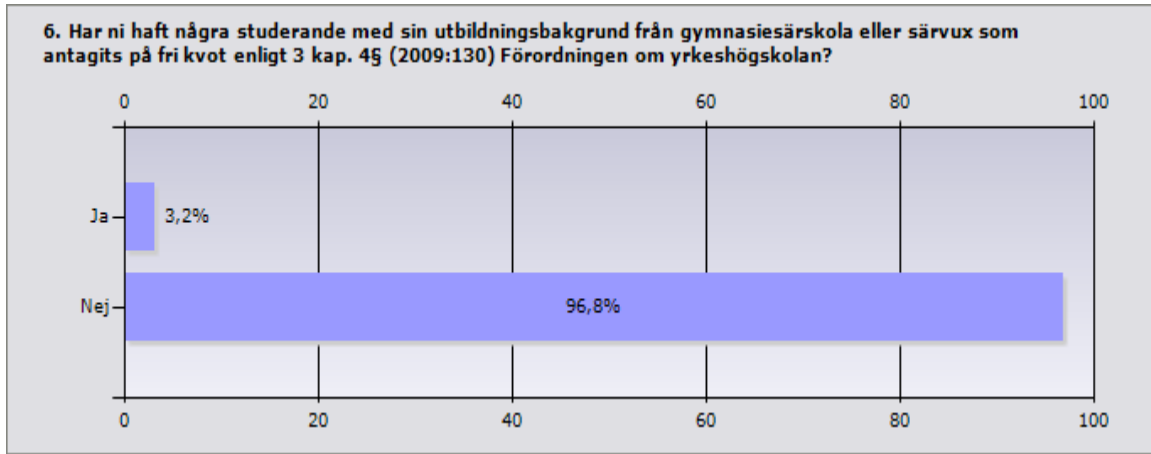
Svar
Ge mera individualiserad undervisning och individualiserade instruktioner till studerande med aspergers syndrom.
Utökad handledning, utökad vägledning o coachning, mer insatser från arbetslivet
Framför allt följande: Mentorskap utifrån individuella förutsättningar. Tentamensstöd - utökad tentamenstid, muntlig tenta, individuell förklaring av tentamensfrågor. Hjälp med inläst material.
Dövtolk Personlig assistent Specifika programvaror, inläst material, inspelningar Anpassning av studie-/arbetsplats Anpassning av redovisningar Anpassning av LIA
Inköp av möbler. Val av LIA-plats och förberedelse av personal på företaget. Anpassning och utökad tid på vissa moment i undervisningen.

Dyslexi - inte alltid. Ibland ge extra tid, skriva kommentarer med stora bokstäver, göra mer muntligt Koncentration - oftare pauser, samtal Hörsel - använda mikrofon som gick till hörsnäck Syn - extra tid, samtal, allt i datorn så man kan förstora upp texten Fysiska anpassningar - behövdes ej
Läst in litteratur på band Pratat med läkare om hjälpmedel Mer tid till förfogande vid olika test Lämnat litteratur i digitalt format Extra coachning Samtal med anhöriga om stöd
Databaserad undervisning, möjlighet till muntliga prov, viktigt att tillgodose olika inlärningsstilar
Muntliga tentamen. Längre tid för tentamen. Dator vid tentamen. Inlästa böcker på CD.
Individuellt anpassad utbildningsplan, hjälpmedel med instuderingsfrågor och litteratur, talböcker och andra hjälpmedel via vårt bibliotek på skolan
Hörselslingor, specialpedagoger, anpassade arbetsplatser (bord, stolar m.m.)
Uppläsning av tentamen, förlängd tentamenstid, resurstillfällen med lärare etc.
Kontinuerligt stöd via vår Skriv- och Lästräff.
Tolk för hörselskadad Ståbord, Pedagogiska hjälpmedel för inläring. Extra stöd i form av undervisnings- och skrivtid Samtalsstöd
Mer struktur, möjlighet till muntlig tentamen etc. Vi har precis börjat tänka i dessa banor.
Extra lärarstöd, andra former av examinering
Inläst litteratur Dövtolk Specialmöbler Hörslinga Teknisk utrustning Speciallärarkompetens
Utökad individualiserat stöd.
Extra stöd och förlängd tid för uppgifter etc etc
Anpassning av uppgifter och tester/prov/examinationer/grupparbeten/LIA-genomförande

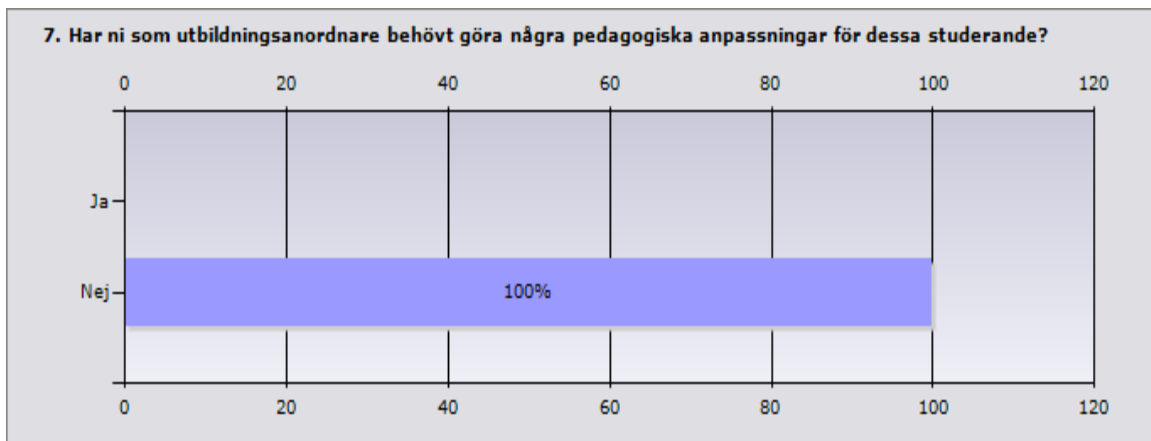
Enskilda studieupplägg
- extra handledning
- förlängd studietid
- anpassade examinationsformer
- anpassad IT-utrustning

	Procent	Antal
Ja	51,6procent	16
Nej	48,4procent	15
Svarande		31
Inget svar		1

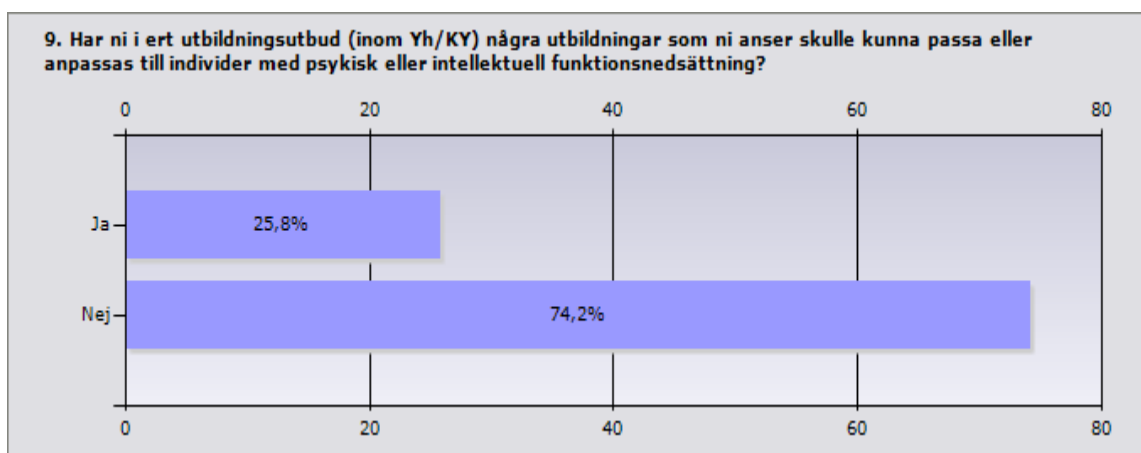
	Procent	Antal
Ja	3,2procent	1
Nej	96,8procent	30
Svarande		31
Inget svar		1

	Procent	Antal
Ja	0procent	0
Nej	100procent	1
Svarande		1
Inget svar		0

8. Vilka pedagogiska anpassningar har behövt göras?

Inget svar har angivits i denna fråga.

	Procent	Antal
Ja	25,8procent	8
Nej	74,2procent	23
Svarande		31
Inget svar		1

10. Namnge dessa utbildningar tillsammans med utbildningsnummer

Svaret på denna fråga redovisas ej.

Bilaga 2

Remiss på myndighetens förslag har lämnats till följande myndigheter, organisationer och intressenter;

Ansvarig för samordnarnätverket för samordnare för studenter med funktionshinder inom högskola/universitet

Autism- och aspergerförbundet

Centrala studiestödsnämnden

DHR- Delaktighet, Handlingskraft, Rörelsefrihet. Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder.

FUB, Föreningen för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning

HSO – Handikappförbundens samarbetsorgan

Lika unika

Lidmanska gymnasiet Västerås (gymnasiesärskola)

Mariestads kommun

Riksgymnasiet för rörelsehindrade i Kristianstad

Specialpedagogiska skolmyndigheten

SAUF, Sveriges auktoriserade utbildningsföretag

Tal- och punktskriftsbiblioteket

Yh-förbundet

Yrkeshögskolan Hälsingland

Öppet arbetsliv – Myndigheten för handikappolitisk samordning

Östsvenska yrkeshögskolorna